

Oj! solnce razuma z oblaki se meša,
 Veselja nekdanjega srce pogreša,
 Krilatca silnega mahnil je meč,
 Zaprl se čutom je raj cvetač:
 Pesništvo mu — prazna je veša.

Ukaz ministerstva za bogočastje in poduk dne 19. julija 1875, št. 2868,

s katerim se določuje, kako se imajo opravljati šolska poslopja na javnih ljudskih šolah na Kranjskem in kako se ima skrbeti za zdravje po teh šolah.

Po zaslišanji c. kr. deželnega šolskega sveta za Kranjsko ukazujem v izpeljavi §. 13. deželne postave dne 29. aprila 1873 (št. 21 dež. zak.) o opravi šolskih poslopij na javnih ljudskih šolah in s tem v zvezi, o skrbi za zdravje po teh šolah kakor sledi:

§. 1. Splošne potrebe šole. Šola naj bode, kolikor mogoče na prostem, nje okolica ima biti njej primerna in prijazna, uhod dobro uravnan, na vnanje naj bo dostojna, notranje naj bode namenu ugodno vpravljeno, povsod naj bo dovolj prostorna in naj ima obilo luči in zraka.

§. 2. Lega, okolica. Šola naj bo na osušnem kraju in kolikor mogoče v sredi ušolanega kraja. Ko se voli prostor za zidanje šole, je treba gledati na to, da šola ni poleg močvirij in drugih stoječih vod, da ni zraven pokopališč in gnojišč, da ni blizu hrupnih prostorov in cest, in šumečih obertnij, ki vzduh (zrak) kužijo ali prah narejajo, konečno se je treba ogibati vsake okolice, ki bi kalila smoter pri podučevanju, ki bi bila zdravju nevarna ali npravno pohujšljiva.

Kraj mora dovolj prostoren biti za šolo, telovadišče in v selskih občinah povsod, kjer okolščine dopuščajo, za šolski vert.

Ako se ima šola postaviti pri cesti, mora telovadišče ali vrt biti med cesto in šolo.

Ko se določuje prostor za stavbo, se mora poleg tega, da se začuje mnenje stavbne tehnike, tudi zaslišati nasvet okrajnega zdravnika iz ozira na zdravstveno varstvo; iz tega namena se mora on (zdravnik) obdeleževati dotičnih obravnav takrat, kedar se šole stavijo na takem kraju, kjer je njegov uradni sedež; sicer se pa ima njemu poslati obravnavni protokol, ki ima popis stavbinega prostora in okolišča, da more on staviti svoje nasvete.

§. 3. Stavba sploh. Postavljeno mora biti šolsko poslopje stanovitno. Pod šolskimi sobami je napraviti klet ravno takega obsega. Pritlično stanišče mora biti nad cesto zvišano najmanj 0.8 metrov (1 mtr. = 3.1635 dunajskim čevljem = 3 čevljem, 1 palcu in 11.5 čertam). Šolske izbe, ki imajo vzhod naravnost na prosto, se ne dopuščajo.

Nobena šolska izba ne sme biti s stanovališčem v neposredni dotiki.

Ozirati se je tudi, ne bode li treba pozneje šoli kaj prizidati?

Pri pritličnih šolah se mora zidovje postaviti toliko trdno, da bo mogoče na-nj postaviti še jedno nadstropje.

Šola mora imeti prostore samo take, ki se porabijo za šolske namene, ali za stanovanje učiteljem ali šolskim slugom. Ako se ima šolsko poslopje

porabiti tudi za druge namene, n. pr. za srenjsko gospodarstvo, tedaj se ima prava šola ločiti od drugega poslopja popolnoma, tako da nimata ne uhodov ne stopnjic jednih in istih.

§. 4. Hišna vrata in veža, ravno tako tudi hodniki in stopnjice morajo biti dosti široke in sicer glavni uhodi ne manj kakor 2 in stopnjice ne manj kakor 1·5 mtr.

Vsi hodniki morajo biti svetli, a brez prepaha, vendar tako, da se morejo, ako je potreba, hitro prezračiti.

Stopnice morajo biti kamnene ali iz opeke, ki je z lesom prevlečena. Stermé naj bodo 0·135 do 0·150 metrov; nastop naj meri po 0·31 do 0·41 metrov.

Stopnice, ki drže iz nadstropja v nadstropje, ne smejo biti v jednom tečaju in ne smejo biti zavite. Vmes naj imajo počivališča, in naj se lomijo na dve ali tri rame. Ker imajo stopnice prosto stran, naj se napravi trden, dosti visok in gost držaj z ročaji, in vsikdar se mora držaj tako napraviti, da se otroci ne morejo po njem drčati.

Skrbeti je, da so železne strgulse ali slamnate pletenice za osnaženje obutala pred uходом v šolo, pred vsakimi notranjimi stopnicami in pred vsakimi šolskimi vratni.

§. 5. Pri večjih šolskih poslopih je skrbeti, da se pridobé dosti veliko prostori, kamor se shranjujejo učni pripomočki, zbirke (bukvarnica, fizikaličen kabinet i. t. n.); ravno tako gre skrbeti za potreben prostor, kamor se shajajo učitelji in kjer ima nadučitelj ali ravnatelj svojo pisarnico.

Tudi je pri šolskih poslopih sploh treba gledati na to, da se napravijo otroški vrtovi, ako je le mogoče.

§. 6. Naprava šolskih sob. Pri večjih šolah naj bodo učilne sobe za mlajše otroke pri tleh, za starejše po nadstropjih.

Ako ima ista šola ločene razrede za dečke in deklice, tedaj se imajo ločiti šolske izbe za oboji spol tako, da imajo posebne uhode in veže.

§. 7. Šolskih izeb naj bo toliko, kolikor je učiteljev pri šoli (§. 11. drž. šolske postave dne 14. maja 1869).

§. 8. Šolska izba ki ima, ako le mogoče, okna obrnjena na jugo-vzhod, naj se ravna po številu učencev, a postavno jih ne sme biti nad 80. Vsakemu učencu je potreben prostor 0·6 kvadratnih metrov. Razen tega mora imeti šolska izba potreben prostor za učne potrebe, za peč in kar zraven spada, za hodnike (pri klepeh). Šolske izbe morajo biti visoke najmanj 3·5 metrov, več šole (posebno v mestih) 4 metre. Prostora po zraku pride na učenca 3·8 oziroma 4·5 kubikmetrov. Šolske izbe naj ne bodo, izvzemši dvorane za risanje, daljše od 12 metrov. Globokost v izbi se ravna po visokosti pri oknih. Podoba manjših šolskih sob naj se približuje kolikor mogoče kvadratu, sicer naj pa bo z ozirom globokosti k visokosti v izbi primerje, kakor 3 : 5.

Tla (pod) v šolski izbi naj bodo ravna in gosta; tla iz trdega lesa imajo prednost od unih iz mehkega lesa. Podi (tla) iz mehkega lesa naj se časoma napojé z vrelim lanenim oljem.

§. 9. Naredí naj se tako tramovje in naj se tako med sabo zgoščuje, da se kolikor je moči, odvrtačuje prehajanje zvoka iz nadstropja v nadstropje.

Stene naj se pobarvajo enolično, svetlo, in barva naj bo višnjeva ali zelenkasto-siva brez strupa. Namenu primerno je, da se stene do 1 — 1·5 metra od tal z deskami (lambris) obijejo in svitlo z olnjato barvo namažejo.

Strop v šolski izbi naj bo ravan, obit in ometan in svetlo pobarvan.

Uhodna vrata naj bodo v svetlobi 0.95 metrov široka in najmanj 2 mtr. v svetlobi visoka; naj bolj prostor za nja je v steni, ki je nasproti oknom med sprednjo vrsto klopi in med steno, kjer je kateder (prostor za stolicu).

§. 10. Okna in umetna razsvetljava. Šolske izbe naj dobivajo svetlobo skozi okna, ki so na eni strani podolžne stene, in sicer tako, da učenec svetlobo prihaja od leve strani; na ostalih treh stenah naj navadno ne bo oken, ako se pa vendar morajo napraviti, naj imajo vetrnice (zatvornice).

Splošna ploskev za svetlobno odprtino pri oknih v šolski izbi naj bude, ako so šolska poslopja popolnoma na prostem, najmanj $\frac{1}{6}$ natalne ploskve, ako pa svetlobo kratijo sosedna poslopja i. dr., naj bude $\frac{1}{4}$ natalne ploskve.

Doprni zid pri oknih naj bo tako visok, kakor klopi. Okna naj segajo, kolikor je moči do izbenega stropa, okna ne smejo biti zvezana (dve skupaj) niti okrožena, ampak morajo biti štiriogelna.

Stebri pri oknih ne smejo biti širji, kakor 1.3 metrov. Ako je zid znatno debel, naj se zid na stebrih med okni znotraj primerno vprek naredi.

Zgornje oknice vsaj pri dveh oknih v vsaki šolski izbi naj bodo zaradi prezračevanja, ako se sicer na drugačen primeren način v prezračevanje ne uravnajo, in v to ne porabijo, tako napravljene, da se morejo premikati okoli porazno-nasprotno osi, in morajo imeti pripravo, da se od spodaj povoljno zapirajo in odpirajo. Okna morajo biti vrh tega tako napravljena, da se vsaki čas lahko in do dobrega odpró in tako zatrdijo, da odprta ostanejo.

Da se pri najnižih oknih ne bo skozi videlo, naj se to, kjer je potreba, zabrani, n. pr. da se šipe prevlečejo z cinkovo belino.

Da se izba varuje pred svetlobo, katera pada ali na ravnost ali katera odseva od poslopij nasproti stoječih, naj se primerno napravijo zagrinjala pred okni, ki se od vrha dol premikujejo. Zagrinjala morajo okno popolnoma zakriti in naj se napravljajo iz platna na pol vbeljenega.

Za umetno razsvetljavo naj se rabi plin, ako se more dobiti, ako pa ne, pa olje ali petrolej v lampah, ki so obešene, ali ki so ob steni, in sicer poslednje z ozirom na potrebno previdnost. V obeh primerljajih ima se rabiti cilindri iz stekla in pripravi senčniki, ki pa zgornji del sobe ne smejo preveč zatemniti, in skrbeti je, da je dosti luči in da je prav razdeljena. (Dalje prih.)

Dopisi in novice.

Iz Črnomlja 4. nov. 1875. Učiteljsko društvo Črnomeljsko je imelo 28. sept. sejo v Dragatušu. G. Stanonik, predsednik, pozdravi ude, potem se prebere zapisnik zadnje seje i se odobri. Prva i druga točka dnevnega reda se preskočite. O tretji točki: o krajnih šolskih bukvarnicah govoril je g. nadučitelj Jeršinovec. Omenil je, da naj se strogo gleda, da ne bude v bukvarnah nepristojnih knjig, oziraje se na dotični ukaz, dejal je tudi dalje, da naj se, kolikor mogoče, devajo zneski za nakupovanje knjig v šolske proračune in vsak kraj. Š. svet naj bi v to smisel dovolil vsaj 10 gld. Knjige naj so lepo vredene, in naj se zapomnuje, katere knjige in katerim učencem so se posodile.

G. Šetina predlaga, da bi se vsaka šolsk. bukvarnica naročila na časopis »Vertec«, ki je baš mladeži namenjen. Tudi naj bi se vsi prešnji letniki nakupili,*) ako se še dobé, ter spomni konečno, da kraj. šol. bukvarnice, niso samo za učence, nego i tudi za uže odrasle.

*) Čemu pa zopet to? Slovenci naj iz rodoljubja pišejo, sobe naj pa v steno vtaknejo! kaj ne to bi bilo prav! potem ostane več za tuje liste.